

Ozorowski, Mieczysław

Sprawozdanie ze spotkań księży profesorów wyższych seminariów duchownych z Białegostoku, Drohiczyna, Łomży i Siedlec w roku akademickim 1996/1997

Studia Teologiczne 15, 310-314

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. MIECZYŚLAW OZOROWSKI

SPRAWOZDANIE ZE SPOTKAŃ KSIĘŻY PROFESORÓW WYŻSZYCH SEMINARIÓW DUCHOWNYCH Z BIAŁEGOSTOKU, DROHICZYNA, ŁOMŻY I SIEDLEC W ROKU AKADEMICKIM 1996/1997

SPOTKANIE KSIĘŻY PROFESORÓW W DROHICZYNIE
- 25 PAŹDZIERNIKA 1996

1. Zebranych w liczbie 66 powitał Rektor WSD w Drohiczynie Ks. J. Łoniewski. Spotkanie odbywało się w ramach Sympozjum poświęconego Unii Brzeskiej (1596-1996). Było to spotkanie w znacznie poszerzonym gronie. Poza profesorami Wyższych Seminariów Duchownych byli obecni znamienici zaproszeni goście z kraju i zagranicy m.in.: Abp Mirosław Marusyn - Sekretarz Kongregacji Kościołów Wschodnich (Rzym), Bp Ruggero Franceschini - Biskup w Turcji, Abp Jan Martyniak - Arcybiskup Kościoła greckokatolickiego w Polsce (Przemyśl), Bp Antoni Dydycz z Drohiczyna i inni.

2. Spotkaniu przewodniczył Rektor WSD w Siedlcach Ks. K. Kusyk.

3. Wykład wygłosił Ks. Prof. Dr hab. Bolesław Kumor z KUL-u na temat: *Geneza i zawarcie Unii Brzeskiej*. Na wstępie Ks. Profesor przedstawił sytuację Kościoła na Wschodzie i Zachodzie od X wieku. Przedstawił próby zbliżenia i pojednania obu Kościołów. Mówił więc o unii na soborze w Lyonie (1215 r.) i na soborze we Florencji (1439 r.). Unia florencka trwała krótko ale w Metropolii Kijowskiej, skierowanej ku Zachodowi, trwała ona znacznie dłużej. Na Rusi myśl o powrocie do jedności z papieżem była żywotna. Po przyjęciu unii florenckiej król Władysław Warneńczyk zrównał duchowieństwo wschodnie z zachodnim.

Jednym z pierwszych promotorów powrotu do jedności z Rzymem był Orzechowski. Książę K. Ostrogski napisał do papieża list prosząc o jedność. W tym okresie w rozmowach o unii nie brał udziału episkopat ruski. Po roku 1590 sytuacja się

zmienia, gdy do rozmów dołącza się Adam Pocię, senator, który został biskupem. W projekcie unii, podstaw dogmatycznych nie dyskutowano, omawiano tylko problematykę dyscypliny, struktury i przywilejów biskupich. W tymże 1590 roku episkopat ruski ogłosił deklarację o przystąpieniu do unii z Kościołem Rzymskim. Podane zostały w niej warunki przystąpienia do unii. W tym czasie Książę K. Ostrogski przedstawił swoje warunki. Biskupi jednak przejęli inicjatywę i odsunęli księcia od rozmów unijnych. W 1594 roku episkopat wydał dekret, podpisany przez wszystkich biskupów, o warunkach przystąpienia do unii.

W 1595 roku zwołano synod do Brześcia, gdzie biskupi Terelcki i Pocię opracowali oficjalne warunki zawarcia unii: zachowanie wiary, liturgii, języka, dyscypliny, przywilejów biskupich itd. Dokument podpisał cały episkopat ruski. Wyznaczono delegację do papieża. W dokumencie podkreślano wolność i brak jakiegokolwiek przymusu. Do tej decyzji biskupi przystąpili po przemodleniu i dla spokoju swego sumienia. Nuncjusz Apostolski obiecał spełnić wszystkie postawione warunki. Król również obiecał zagwarantować wszystkie przywileje. Jedynym przeciwnikiem unii stał się tylko Książę K. Ostrogski.

Papież ogłasza unię w 1596 roku. W tym samym roku zwołano synod do Brześcia. Tu nastąpiło rozdarcie, ponieważ dwóch biskupów unii nie podpisało. Unia Brzeska jest najstarszą i największą unią po unii florenckiej. Była ona wyjściem z izolacji kulturalnej. Trwa ona do dziś. Zawarta zaś została w otwartej tolerancji, nikt nie był prześladowany i nikt nie przeszkadzał tym, którzy do unii nie przystąpili.

4. Dyskusja

Ks. Rektor K. Kusyk podsumował wykład i wprowadził do dyskusji. Jako pierwszy głos zabrał Abp J. Martyniak, który mówił o ekskomunikach rzuconych na tych, co nie przystąpili do unii, o różnych ujęciach unii, i że katolickie przedstawienie unii jest na Zachodzie obecnie krytykowane. Ks. Prof. B. Kumor odpowiedział, że ekskomuniki były z obu stron. Unia zaś jest sprawą wiary, jeżeli ktoś nie zna teologii to nie powinien o tym pisać, bo będzie to tylko ujęcie socjologiczne i polityczne. Zwrócił on również uwagę na mało poznane stanowisko episkopatu łacińskiego, który również był przychylny unii, choć obecnie jest rozpowszechniona opinia przeciwna, niczym nie ugruntowana.

Głos zabrał Abp Mirosław Stefan Marusyn. W swoim słowie dziękował Bogu za Unię Brzeską i za to sympozjum odbywające się w Drohiczynie. W kilku słowach ponownie przypomniał historię Unii i jej głównych przedstawicieli. Wspomniał również swoją pierwszą wizytę w kościołach unickich w Polsce. Spotkał się tam z Kościołem żywym. Następnie Arcybiskup mówił jeszcze o problemach ekumenicznych. Jednym z takich problemów jest używanie w liturgii terminu prawosławni na określenie unitów.

5. Ks. Rektor K. Kusyk zaprosił wszystkich Księży Profesorów na 28 listopada do Siedlec. Ks. W. Nowacki zaprezentował nowy numer Studiów Teologicznych i ogłosił zbieranie materiałów do nowego tomu.

SPOTKANIE KSIĘŻY PROFESORÓW WSD W SIEDLCACH
DNIA 28 LISTOPADA 1996

1. Dnia 28 listopada 1996 roku w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Siedlcach odbyła się Międzyseminaryjna sesja Księży Profesorów WSD poświęcona Męczennikom Podlaskim. Spotkaniu przewodniczył Ks. Rektor Andrzej Miałchowski z Łomży.

2. Na Sesji ogłoszono trzy referaty.

A) Pierwszy referat wygłosił Pan Dr Tadeusz Krawczyk na temat: *Unici podlascy. Świadectwo wiary, odpowiedzialności za Kościół i wytrwania przy Stolicy Apostolskiej*. Referent mówił, że po upadku Powstania Styczniowego (1863) rozpoczęło się prześladowanie Unii i rusyfikacja unitów: zmiana kalendarza liturgicznego, niszczenie sprzętów liturgicznych (organów, monstrancji, itp.). W 1874 roku rozporządzeniem Popiela rozpoczęła się likwidacja unii. Unici bronili się interweniując u cara ale bezskutecznie. Niektórzy biskupi, tak jak biskup lubelski przeszli na katolicyzm. Papież Pius IX w 1874 roku poprzez specjalną Bullę stanął w obronie Unitów. W 1877 roku do Rzymu udała się pielgrzymka księży i wiernych na 50-lecie biskupstwa Papieża Piusa IX. Takich pielgrzymek do Rzymu w późniejszym okresie było więcej. Frankowski zawiązał komitet ratowania Unii. Prowadził on tajne rozmowy z Nuncjuszem Apostolskim (1883-1884). Potem Frankowski został aresztowany i ślad po nim zaginął. Unici podlascy z narażeniem życia bronili wiary i jedności ze Stolicą Apostolską.

B) Drugi referat wygłosiła Pani Dr Urszula Głowacka-Maksymiuk na temat: *Rola carskiej administracji i wojska w likwidacji Unii na Podlasiu*.

Autorka rozpoczęła stwierdzeniem, że po upadku Powstania Styczniowego rozpoczęła się likwidacja Unii. Próbowano wcielać siłą unitów do Kościoła Prawosławnego. W 1864 roku wyszedł ukaz carski likwidujący klasztory męskie i żeńskie. Skasowano diecezję podlaską, a biskupa uwięziono w Łomży. Nakazano spisywanie ksiąg parafialnych w języku rosyjskim. Zakazano nauczania religii, budowania krzyży unickich. Zakazano także zjazdu księży na odpusty i głoszenia kazań na dziedzińcach kościelnych. Opornych unitów wywożono na Syberię. Obsadzanie stanowisk parafialnych było uzależnione od władz rządowych. Ograniczono władzę i rolę biskupa.

Główną rolę w likwidacji Unii i prześladowaniu unitów odgrywał Marceł Popiel. Represje nasilały się. Wobec opornych księży stosowano liczne kary: aresztowanie, kasatę mienia, wywóz na Syberię. Od 1873 roku zmuszano księży, aby przechodzili na prawosławie. Duchowni odmawiali, dlatego wielu z nich wyemigrowało do Galicji. Wierni unicy zaczęli uczęszczać do kościołów katolickich obrządku łacińskiego. Władze carskie użyły wojska, wprowadzono stan wojenny, aby złamać opór unitów.

C) Trzeci referat poświęcony był „*Problematyce unickiej w literaturze pięknej*”. Został on wygłoszony przez Pana mgr Janusza Kulikowskiego.

Po przerwie odbyła się krótka dyskusja. Następnie wszyscy udali się na zasłużony obiad.

SPOTKANIE KSIĘŻY PROFESORÓW WSD W ŁOMŻY
DNIA 17 KWIETNIA 1997

1. Zebranych w rekordowej liczbie prawie 50 osób powitał Ks. Rektor A. Miałchowski. On również poprowadził modlitwę. Na wstępie głos zabrał Ks. Bp Stanisław Stefanek - Biskup Łomżyński.

2. Spotkaniu przewodniczył Ks. Rektor St. Hołodok. Odczytano i przyjęto protokół z poprzedniego spotkania.

3. Referat wygłosiła Pani Dr Ewa Podrez na temat: *Tolerancja w ramach Nowej Ewangelizacji*.

We wstępie autorka zwróciła uwagę na skomplikowane zjawisko i pojęcie tolerancji, która jest niejednokrotnie zafalszowana. Kościół proponuje własną koncepcję tolerancji. W próbie zdefiniowania autorka wskazała na dwa ujęcia: etymologicznie - tolerancja jest znoszeniem czegoś bez sprzeciwu; filozoficznie - tolerancja jest odnośzeniem się z szacunkiem do innych poglądów, nie używaniem przemocy wobec innych. Dłużej autorka ustosunkowywała się do drugiego ujęcia tolerancji. Tak widziana tolerancja jest związana z wolnością i autonomią człowieka. Wskazała na szereg niebezpieczeństw z tym związanych: relatywizację moralności, nie odwoływanie się do prawa naturalnego. Wolność i autonomia nie są wystarczające, by określić kryteria tolerancji: należy także brać pod uwagę zasadę solidarności między ludzką. Tolerancja powinna bronić wartości wyższych a nie walczyć z nimi. Szkoła powinna być historia tolerancji.

We wnioskach autorka zwróciła uwagę na takie sprawy jak, że tolerancja opiera się o właściwie ukształtowane sumienie. Tolerancja zakłada dialog wobec różnic kulturowych i społecznych. Granicą tolerancji jest zachowanie ładu społecznego służącego jednostce i wspólnocie. Tolerancja jest cnotą prowadzącą do przebaczenia, co znajduje swoje odbicie w nauce Jana Pawła II. Tolerancja nie jest wartością autonomiczną ale jest związana z wartościami wyższymi: sprawiedliwością, miłością i prawdą. Inaczej tolerancja prowadzi do nihilizmu.

W zakończeniu autorka powiedziała, że tolerancja służy spotkaniu Ewangelii ze współczesną kulturą. Wobec zdżiczenia współczesnej kultury Nowa Ewangelizacja powinna tworzyć nową kulturę i wchodzić w dialog z innymi kulturami. Tolerancja pomaga Nowej Ewangelizacji w słuchaniu współczesnego człowieka.

4. Ks. Rektor S. Hołodok ogłosił przerwę. Po jej zakończeniu wprowadził do dyskusji. Wzięło w niej udział wiele osób. Jako pierwszy głos zabrał Ks. Bp E. Ozorowski. Mówił on o różnych obszarach tolerancji: politycznym, religijnym i wewnątrz wyznaniowym. Ks. A. Miałchowski wskazał na potrzebę odpowiedniej formacji sumienia do tolerancji. Ks. E. Borawski mówił, że tolerancja jest wartością niesamoistną i pytał co robić z osobami, które nie tolerują wartości wyższych ani prawa naturalnego? Ks. J. Zabielski wskazał, że tolerancja jest stosunkiem nieosobowym. Tolerujemy rzeczy a nie osoby. Osoby należy kochać a nie tolerować. Ks. A. Boszko mówił o związku Nowej Ewangelizacji i tolerancji. Ks. R. Forycki wskazał na tolerancję jako zadanie. Przypomnił również, że tolerancja posiada laickie pochodzenie i powstawała w klimacie antykościelnym. W Biblii należy szukać właściwego rozumienia tolerancji, podporządkowanej Prawdzie i miłości. Ks. S. Strzelecki

powiedział, że dziś tolerancja paraliżuje tych, którzy chcą zrobić coś dobrego. Ks. J.M. Dołęga wskazał, że tolerancja jest zasadą dialogu w różnych aspektach. Pani Dr Ewa Podrez ustosunkowała się do niektórych wypowiedzi i udzieliła odpowiednich wyjaśnień.

5. Wolne wnioski.

Ustalono następne spotkanie na 16 października 1997 w Białymstoku. Bp Edward Samsel zapraszał wszystkich na podobne spotkanie do Ełku, data tego spotkania zostanie ustalona w Białymstoku.

Ks. J.M. Dołęga przedstawił sprawy redakcyjne. Zakończono zbieranie materiałów do 15 numeru Studiów Teologicznych. Zaaapelował do autorów o krótkie artykuły.

Spotkanie zakończono modlitwą, po której wszyscy udali się na obiad. Po obiedzie odbyło się krótkie spotkanie Redakcji Studiów Teologicznych. Omówiono na nim bieżące sprawy.